

פניני הפרשה

בהעלותך

עלון מס' 1191

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

נגע המלומדה

טבע האדם שהוא מתחיל משימה רוחנית במרץ ובהתלהבות, אך עם הזמן דועכת ההתלהבות הראשונית, ולאט לאט תפקידו נעשה מתוך הרגל, יותר מאשר מתוך כוונה ורצון. יש והוא מתרגל כל-כך למעשיו עד שלעתים הוא פועל באופן מכני, ללא רגש וקשר נפשי לפעולה. גם מי שכבר השקיע כוחות והכנים עצמו לעבודת ה' מתוך הכרה בהירה, בפעמים הראשונות מתרגש מהמצוה, אך לאחר מספר פעמים, מתרגל ועלול לשקוע בשגרה וקביעות, וכך לאבד את חיותו והרגשותיו בקיום המצוות.

נגע זה של ההרגל כובש כל חלקה טובה, והוא אחד מאבני הנגף הגדולים בעבודת ה'. בזה אחר זה מכבה ההרגל את גחלי הקודש הלוחשים בנפשו של האדם, ודואג שידעכו כליל. כאשר עובד אדם את קונו כמצוות אנשים מלומדה, זהו הרס! ולכן מזהירים אותנו חז"ל: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים!". הרוצה שתהא עבודתו בעלת ערך, עליו לעמוד תמיד על המשמר ולא להניח להולשת ההרגל להשתלט עליו מבלי משים.

כדוגמא לאדם ששמר בכל ימי חייו שלא לתת להרגל שום דריסת רגל בעולמו הרוחני, ניתן להביא את אהרן הכהן, עליו נאמר בפרשתנו "ויעש כן אהרן" (במדבר ת, ג) וביאר רש"י: "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". ונשאלת השאלה וכי עלה על דעתנו שאהרן ישנה ח"ו? מה השבח הגדול בזה שאהרן לא שינה, עד כדי כך שצריך לכתוב זאת מפורש בפסוק?

מבארים המפרשים כי כוונת רש"י אינה לומר שאהרן עשה את אשר נדרש ממנו מדי יום ביומו, זה פשוט ואין צריך לומר! אלא השבח הגיע לו על כך שלאורך כל ט"ל שנות ההדלקה, לא שינה כמלוא הנימה מן הרצון, המסירות וההתלהבות שהיו לו בפעם הראשונה. ואין הדבר פשוט כלל ועיקר. מדי יום ביומו, ערב ובוקר, היטיב אהרן את הנרות והדליקים, ולא נעשה הדבר אצלו הרגל, אלא ביום האחרון עשה את עבודת הקודש בהתלהמות של קדושה כאילו זו הפעם הראשונה שלו.

מָכַל מִלְמָדֵי הַשְּׂבִלָּתִי	עצה טובה
מה לומדים מ – שחמט גם לצד השחר וגם לצד הלֵבן יש מִטְרָה אחת מְשֻׁתֶּפֶת – כָּל אֶחָד רוֹצֵה אֶת הַמְּלָךְ שֶׁל הַשָּׂנִי. הַשָּׂנִי אֶת הַמְּלָךְ – נִצְחָתָ! לְפַעֲמִים אֶחָד מִהַמְּשַׁחֲקִים יְכוּל לַעֲשׂוֹת מַהֲלָךְ וּלְנִצְחָתָ, אֲבָל הוּא לֹא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, לֹא מוֹכֵן לְהַתְקַדֵּם בְּפוּז, שׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ לְמָה? וְהוּא אוֹמֵר – אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַפּוֹסֵם, וּבְמַהֲלָךְ כָּזֶה אֲנִי יִפְסִיד אֶת הַפּוֹסֵם. אוֹמְרִים לוֹ אִם אֶתָּה כָּל כֶּף אוֹהֵב אֶת הַפּוֹסֵם אַל תִּשְׁחַק שְׂחָמֵט, שְׂכַחְתָּ אֶת מִטְרַת הַמְּשַׁחֲקִים?!... אֵינְךָ מַה לַעֲשׂוֹת, כִּדִּי לְהִגִּיעַ לְמְלָךְ – לְפַעֲמִים צְרִיף לְהַקְרִיב סוּם. תַּחְתִּירָה שֶׁל תִּיהְיֶה הַיּוֹדֵי הַיּוֹדֵי אֶת הַמְּלָךְ, גַּם אִם מְקַרְיָבִים עֵבֹר זֶה כָּל מִינֵי "סוּסִים"... (הגר"ש פִּינְקוּס זצ"ל).	פעמים רבות ילדים שאינם מצליחים לעמוד בעלי יכולת מעולה ונפלאה אחרת, שאינה מתבטאת בלימודים העיוניים. לעתים שילובו של הילד בחוג או במסגרת מתאימה ממלא אותו בשמחה ובסיפוק, ומעניק לו את הרצון ואת הביטחון ללמוד ולהתאמץ גם כמה שקשה לו יותר לקלוט. (הרב זמיר כהן שליט"א בספרו "המדריך המלא לחינוך ילדים").

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סעדון זצ"ל

"תועלת לאנשי הדור מחיי הצדיקים, שהם מגן וצנה על בני דורם, והש"ת מקבל תפלתם, וגם זכותם מעצמו יגן... ועוד תועלת אחרת שעל ידי הצדיקים נמנעים אנו מכמה עבירות, שהם מוכיחים אותנו וטורחים להשתדל לדחות הרע כל מה שיוכלו". ("מגיד חדשות" ח"י דרוש כ"ו).

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' (ט' ו')

"טמאים" נוטריקון טומאת מישאל אלצפן [ארון] יוסף מת מצוה, רמז בזה לשלש שיטות המובאות במסכת סוכה דף כ"ה ע"א וע"ב בפירוש הפסוק "אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" ע"ש. (הרה"ג ר' רחביה הדוק שליט"א).

וכי תבואו מלחמה וגו' והרעותם בחצצרת (י' ט')

כבר כתבנו כמה פעמים שהאות וא"ו רומזת לחיים על פי הקבלה. ולפי זה נראה להסביר הטעם דכתיב הכא חצצרת חסר וא"ו (לעומת פסוקים ב', ח', שנכתב שם מלא), שבא לרמוז שגם אם תבואו מלחמה וימצא שאין לכם זכויות שבשבילים תנצחו במלחמה וכביכול אתם חייבים מיתה ח"ו, אעפ"כ כשתריעו בחצוצרות תיזכרו לפני ה' אלקיכם. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

רב יהודה – מתרגש מגידולי הארץ

שבועמ' הקודם לגבי שמן אפרסמון התרגש מהבריאה ומגידוליה, ומסתבר שהוא זה שתיקן את הברכה לפי תכונת נפשו, כי לא מצינו ברכה זו לפני בימי התנאים לא במשנה ולא בתוספתא ולא בירושלמי.

הדבר מתקשר לנדון האם מותר לברך ברכת האילנות על עצי פרי בתוך שלש שנות ערלה. הרב מטשעבין בשו"ת "דובב מישרים" (ח"ג סי' ה') הביא ראיה מבריקה להתיר מהמשנה שהובאה בבבא קמא (דף ס"ט ע"א) שהיו מציינים עצי ערלה בחרסית כדי שלא יכשלו לאכול מהם, ורשב"ג אומר שזה דוקא בשביעית שהעץ הפקר, אבל בשאר השנים שהלוקח מהפירות גזול, אין צריך לדאוג לו ולציין, אלא "הלעיטהו לרשע וימות". ואם איתא שאסור לברך ברכת האילנות על עץ ערלה, למה לא יצינו ולו כדי למנוע מאנשים לברך על אילן זה ברכת האילנות לבטלה. אלא ודאי שאפשר לברך ברכת האילנות אפילו על ערלה. בא מרן שליט"א בה' נסי שם ודוחה ראיה זו מכיוון בלתי צפוי - לפי האמור שברכה זו נתקנה על ידי רב יהודה שהיה אמורא, יוצא שבזמן המשנה כלל לא באה לעולם ברכת האילנות, ואם כן ראיה מעיקרא ליתא.

להשלמת הדברים, נציין שלפי האמור סרה הערה על שיטת מרן שליט"א בנוסח התפלה. מורנו הגאון רבי אליהו מאדאר שליט"א בקונטרס "איש מצליח" (נדפס בסוף קובץ ויען שמואל ח"ג) מאריך להוכיח שהתפלה והברכות נתקנו בלשון המקרא, והוא מביא לכך ראיה קולעת ממה ששינו במשנה (ברכות פרק ו' משנה א'): על פירות האילן אומר בורא פרי העץ (ולא האילן שזה לשון חז"ל). והעיר על זה שלכאורה מצאנו בברכת האילנות "אילנות טובות", ויישב שברכה זו יוצאת מן הכלל שהיא מאוחרת ונתקנה על ידי רב יהודה, ולכן תיקן בלשון חז"ל, משא"כ התפלות הקבועות ורוב הברכות שנתקנו על ידי אנשי כנסת הגדולה, תקנום בלשון המקרא.

הגמרא במסכת ברכות (מ"ג סע"א) מביאה שרב חסדא בירר אצל רב יצחק מה ברכתו של שמן אפרסמון (פרי מיוחד שהיה צומח רק בארץ ישראל). ענה לו רבי יצחק בשם רב יהודה שמברכים עליו "בורא שמן ארצנו". בתגובה רב חסדא הביע הסתייגות חריגה: "אמר ליה בר מיניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל [ולכן הוא מזכירה בנוסח הברכה], לכולי עלמא מאי? א"ל הכי אמר רבי יוחנן 'בורא שמן ערב'".

מקום מגוריו של רב יהודה היה בבבל ודעתו היתה שמבחינה הלכתית אסור לעלות לארץ ישראל, שנאמר (ירמיה כ"ז, כ"ב): "כבלה יובאו ושם יהיו עד יום פקדי אותם" (עיי' ברכות כ"ד ע"ב). ואולי דוקא בגלל שנבצר ממנו לעלות לארץ ישראל, מתקו לו יותר רגבי אדמתה (בעל האור שמח (הובא בספר רבנו מאיר שמחה הכהן עמ' קפ"ד) אומר שזו הסיבה שעולא היה חביב על רב יהודה (חולין צ"ד ע"א), שכן עולא היה רגיל לבקר בארץ ישראל (כתובות קי"א ע"א), והיה חביב על רב יהודה לשמוע מפיו מהנעשה והנשמע בארץ ישראל).

מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א בספרו "ה' נסי" ח"ב (בחלק השו"ת סי' ב') לומד מהגמרא הנ"ל לגבי שמן ערב, שרב יהודה היה מתבונן ומתפעל מנפלאות הבריאה, והיתה לו שמחה מיוחדת מגידולי הארץ ויצירות כפיו של הבורא. והנה בעמ' הבא בברכות שם הגמרא מביאה מימרא אחרת מרב יהודה: "אמר רב יהודה: האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי, אומר 'ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם'". מהגמרא לא ברור לגמרי אם רב יהודה האמורא הוא שתיקן את ברכת האילנות או שרק הביא אותה מהקודמים לו. אולם מרן ב"ה' נסי" שם פשיטא ליה שרב יהודה הוא שתיקן את ברכת האילנות. שכן הוא רב יהודה

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מה שכנע את הנשיא טראמפ

מאת נשיא ארצות הברית. בכל תקופה בוחר הנשיא בית חולים אחר, מזמין אליו את הילדים, הילדים מגישים לנשיא את הבקשה בכתב, והנשיא משתדל למלא את בקשתם האחרונה.

בחנוכה תשע"ח בחר הנשיא טראמפ באחד הבתי חולים בניו יורק. הילדים מגיעים לאוטובוס כדי להיפגש עם הנשיא, ובידו של כל אחד מכתב שכתב. היה ביניהם ילד יהודי מחסידות בויאן. רגע לפני היציאה מבית החולים, הרופא קורא לילד ואומר לו: "מצטער, אתה לא יכול לנסוע!". "למה?" מתאכזב הילד. עונה לו הרופא: "הגיעו כעת תוצאות הבדיקות שלך, המערכת החיסונית שלך חלשה מאד, ואתה חייב לשהות בחדר מבודד!".

הילד היהודי פרץ בבכי ואמר: "כולם נוסעים ואני לא? גם אני כתבתי מכתב עם משאלה!...". אחת האחיות בבית החולים, ריחמה על הילד ואמרה לו: 'אל תדאג, אני אקח את המכתב ואעביר אותו לנשיא!'.
אחרי שכל הילדים הגישו את הבקשה האחרונה, פנתה האחיות לנשיא טראמפ ואמרה לו: "יש כאן עוד משאלה אחת של ילד, שלא כזבתו הרבה לא אפשרנו לו לבוא אתנו בגלל הבדיקות שלו, האם אני יכולה להגיש לך את הבקשה שלו?".

הנשיא השיב בחיוב, לקח את המכתב, וקרא את הבקשה החריגה של הילד: "יש יהודי בשם שלום מרדכי רובשקין, הוא יושב כבר שמונה שנים בכלא, ואני מבקש ממך, כבוד הנשיא, שתחון אותו, כדי שלא יצטרך לשבת עוד עשרים שנה. יש לו אשה וילדים וגם "ילד מיוחד" שמחכה לו, אנא ממך, תן לו חנינה!".

הנשיא התרגש מאוד ואמר: "בדרך כלל הילדים מבקשים משאלות אישיות: ילד אחד רוצה טיול בספינה, השני רוצה טיול במטוס, השלישי רוצה ממתקים נדירים, אחד רוצה משחקים משונים; ופה יש ילד, המבקש בקשה לטובת מישהו שהוא אפילו לא מכיר אותו ואין לו קשר משפחתי אליו - זה לב של יהודי! עם מיוחד הוא העם היהודי, שכולם מרגישים נשיאה בעול!".

הנשיא התרגש ומיד חתם על חנינה לרב רובשקין. שחרורו הפתאומי עורר גלי שמחה וריקודים בקרב יהודים מכל החוגים.

בחודש אלול התשע"ח הגיע לארצנו יהודי יקר בשם הרב שלום מרדכי רובשקין הי"ו. הוא הגיע לכותל המערבי ואמר שם בהתרגשות "נשמת כל חי". מאחורי הודאתו עומד סיפור מדהים רווי אמונה והשגחה פרטית:

הרב רובשקין שניהל מפעל ליצור בשר כשר בארצות הברית, נידון בבית משפט בארצות הברית בגין עבירה של העלמת מס. השופטת ששפטה אותו היתה אנטישמית, שונאת ישראל מובהקת. בלי טיפת רחמים ובלי כל פרופורציה, היא השיתה עליו עונש חמור ביותר - עשרים ושמונה שנים מאחורי סורג ובריח.

החוקה האמריקאית קובעת שניתן להגיש תשע פעמים בקשת חנינה לנשיא, מעבר לכך אין עוד אפשרות למתק את העונש. הרב רובשקין הגיש שמונה פעמים בקשות לחנינה כאשר הנשיא אובמה היה בשלטון.

לאחר שמונה שנים של ישיבה בכלא, יצר הרב רובשקין קשר עם כמה מגדולי הרבנים מהארץ ושאל אותם אם להגיש חנינה נוספת, שהרי זו הפעם האחרונה שהוא יכול להגיש, ואם חלילה יקבל תשובה שלילית, לא תהיה לו הזדמנות נוספת לבקש חנינה, והוא יצטרך לרצות 20 שנה נוספות. גדולי ישראל השיבו לו, שעליו לעשות את ההשתדלות הזו ולבקש בפעם האחרונה חנינה. ואכן, הרב רובשקין הגיש את הבקשה לנשיא. אך למרבה הכאב התשובה היתה שלילית...

"עברה שנה" מספר הרב רובשקין "והנה בהפתעה גמורה בזאת-חנוכה תשע"ח, נכנס סוהר לתא שלי ובידו מכתב שחרור. הוא מגיש לי אותו והולך, ואני פותח את המכתב ומגלה פתאום שאני חופשי... התקשרתי מיד לאשתי ואמרתי לה כשדמעות בעיני וקולי נשנק: 'אני משוחרר! אני משוחרר! קיבלתי חנינה מהנשיא! הרגע השתחררתי!'. ביקשתי ממנה שתביא לי בגדים ותבוא מהר, והיא ענתה לי: 'דע לך, שבתא המטען ברכב יש מזוודה מוכנה עם הבגדים שלך! מהיום שנכנסת לכלא לא הוצאתי את המזוודה מהרכב, כי האמנתי וידעתי שהקב"ה ישמע את התפלה שלנו, ויום אחד יריצו אותך מהבור כמו אצל יוסף!".

ובאמת, כיצד גלגלה ההשגחה העליונה את שחרורו הפתאומי כנגד כל הסיכויים?

באמריקה קיים מנהג מעניין מאוד: ילדים החולים במחלה סופנית, מקבלים זכות ל"משאלה אחרונה"

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: אדם שמאריך בתפלתו בגלל שמוסיף בקשות שונות בברכת "שמע קולנו" ובכך מפסיד אמירת קדושה, האם נוהג נכון?
תשובה: שלא יאריך, רק שתי מלים, כגון "ונתת לעבדך זרע אנשים" (החיד"א).

שאלה: אדם שצריך לחזור על תפלת העמידה, כגון ששכח יעלה ויבוא ויזכר לאחר שעקר רגליו, האם כשחוזר לבדו נחשב לו לתפלה במניין?
תשובה: אם מתפלל עם הש"צ מלה במלה, או לפחות שמתפלל מיד בעוד הצבור בתפלת לחש.

שאלה: האם מותר לכתחילה לקרוא ק"ש בזמן מאוחר כדעת הגר"א?
תשובה: לכתחילה יש לקרוא בהנ"ץ, ואם עבר הני"ץ, יקראנה מוקדם כמה שאפשר וכמ"ש מרן בש"ע (סימן נ"ח ס"ב). אבל אם בשבתות מתאחר המניין עד סוף זמן ק"ש לדעת הגר"א, אין בכך כלום, שהעיקר כדעת הלבוש והגר"א בזה לחשב מהנ"ץ עד השקיעה, שכך היה שעון השמש של רבותינו חכמי התלמוד שהשעות נראות בו ע"פ צל השמש, וא"כ אין יסוד לסברא השניה שמחשבים מעמוד השחר. וכן דעת הרמב"ם להדיא בשו"ת פאר הדור (סי' מ"ד) ועוד כמה פוסקים. ואכמ"ל.

שאלה: כתב מרן (בסימן ע"ה ס"ג) יש ליהדר משמיעת קול זמר אשה בשעת קריאת שמע. ע"ש. האם מותר להזכיר שם ה' כששומע אחותו משוררת?
תשובה: לא.

שאלה: רציתי לברר בנוגע למה שנהגו העולם שלא להקפיד בנטילת ידיים קודם התפלה, האם יש להם על מה שיסמוכו? והאם יש חילוק בזה בין אם היה עסוק בלימוד קודם התפלה?
תשובה: אם היה עסוק בלימוד לפני התפלה אין צריך ליטול ידיים. כך נהג הגאון מהרימ"ט (והביאו שכנה"ג סי' צ"ב אות ג') וכן מנהג העולם. אבל אם בא מעסקיו לבהכ"נ להתפלל מנחה וערבית צריך ליטול ידיו.

שאלה: מדוע נתפשט בסידורים שלנו ב"למנצה בנגינות" בצורת המנורה, שמתחילים הפסוקים משמאל לימין, ולא מימין לשמאל? והן עתה הראוני בספר "רפאל המלאך" ששם מזמור למנצה בצורת המנורה מתחיל מימין לשמאל?

תשובה: ספר "רפאל המלאך" הוא אחרון מאוד, ולא בר סמכא. שמעתי שבספר הרוקח מופיעה המנורה מימין לשמאל (ואמ"א). ומ"מ בכל סדורי הספרדים מופיעה משמאל לימין, ע"פ הכלל "כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין" (יומא נח:). ומה שהעירו שהרי כך מנהג הגוים בכתב שלהם, ואילו מנהג ישראל בכתיבה וקריאה הוא מימין לשמאל. הנה כבר העירו בזה האחרונים לגבי נרות חנוכה, והשיבו שכל אות ואות בפני עצמה נכתבת משמאל לימין כגון בג"ד וכיוצא. וגם כאן כל שורה נקראת מימין לשמאל אך מעמד השורות הולך משמאל לימין בדיוק כמו בנרות חנוכה שמדליקין משמאל לימין. ובירחון "אור תורה" חשון התשס"ה (במכתבי תורה, עמוד קל"ד) דנו ג"כ בזה, והשיבו יפה. ע"ש.

שאלה: אדם המקובל על הציבור, שעומד על אשתו שתשים כיסוי ראש, והיא אינה שומעת לו, האם יכול לשמש כשליח צבור?
תשובה: בדרך עראי מותר.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל